

LAUDI SPIRITUALI CAPPELLA DELSACRO MONTE

FRANCISCO SOTO DE LANGA
MICHAEL PRAETORIUS
JÓZEF ZEIDLER

MUSICA
SACROMONTANA

Wiek XIII otworzył przed chrześcijańską Europą nowe, rozległe horyzonty w zakresie fundamentalnego dla ówczesnych ludzi stosunku do spraw wiary. Pojawiła się scholastyka („wiara poszukująca zrozumienia”), filozofia oparta na niewzruszonych podstawach logiki, dochodząca do prawdy drogą poznania rozumowego (do szczytu tę tendencję doprowadzi św. Tomasz z Akwinu w swej *Summa theologiae*). To intelektualne podejście do spraw wiary znalazło przeciwwagę w potężnym wylewie emocji, skierowanej do Boga, który jest najwyższym dobrem i wszechogarniającą miłością. Tutaj wyjątkowa była rola św. Franciszka, „biedaczyny z Asyżu”, mistyka o poetyckiej wrażliwości natchnionego łaską. Pragnie on głosić chwałę Dobrego Ojca, a także jedność z wszystkimi Jego stworzeniami (w *Hymnie do Słońca* nazywa je braćmi i siostrami). Ten tekst staje się inspiracją do powstania nowej formy pieśni religijnej w języku włoskim, nazywanej lauda (pieśń chwały). Św. Franciszek pisze: „Najwyższy, wszechmocny i dobry Panie, Tobie sława, chwała, uwielbienie i wszelkie błogosławieństwo”. Franciszkanie – niczym „joculatores Domini” (grajkowie Boga, jak ich nazywał Franciszek) wędrują drogami Italii, sławiąc śpiewem Najwyższego, bez zapłaty, jedynie dla przemiany serc.

Laudy należą do najstarszego repertuaru pieśni w języku rodzimym, nie miały one charakteru liturgicznego, a jedynie nabożny (dewocyjny), przy tym – miejski, nie ludowy, ale i nie dworski. Ich popularność rosła w zdumiewającym tempie, rychło każde miasto w Umbrii czy Toskanii, gdzie ten ruch się rozpoczął, miało swoją grupę śpiewaków laud (czyli *laudesi* lub *laudisti*). W skład bractw wchodziło często rzemieślnicy reprezentujący różne zawody. Ich członkowie zbierali się każdej soboty wieczorem, by śpiewać laudy. Mogły być one śpiewane także w prywatnych domach lub podczas społecznych zgromadzeń, choćby procesji. Początkowo były to pieśni jednogłosowe, potem – dość szybko – na ich grunt weszła polifonia o różnym stopniu zaawansowania, choć nigdy przesadnie „uczona”. Najstarsze zachowane rękopisy pochodzą z Cortony (XIII w.) i Florencji (XIV w.), na początku XVI w. pojawiają się już zbiory drukowane.

Poezja laud (zawsze w języku włoskim) prezentuje różny poziom wyobraźni literackiej i zasób słownictwa, bardzo proste rymy mogą sąsiadować z bardziej wyszukаныmi, pie-

śni pochwalne z utworami pokutnymi, manifestującymi bardzo wówczas popularny wążek *vanitas* – zadumy nad próżnością świata. Podobnie melodie – niekiedy oscylujące ku wzorom ludowym, z ich ostrą taneczną rytmiką, kiedy indziej liryczne. Wyraźne są tu wpływy pieśni świeckich – refrenowej ballady a potem dworskich frottoli.

Są w dziejach Italii pewne okresy, kiedy laudy stawały się szczególnie popularne, jako wyrażające nastroje szerokiego kręgu obywateli. Tak było choćby w czasach reakcji Savonaroli, charyzmatycznego dominikanina, który wzywał Florencję do pokuty i porzucenia złudnego blichtru doczesnego świata. Nabożne pieśni przedkładające prostotę i szczerość emocji ponad kunszt artystyczny, doskonale współgrały także z ideologią Kontrreformacji, wypracowaną na Soborze Trydenckim (1545–1563). Laudy doceniali wielcy reformatorzy Kościoła – Karol Boromeusz i Filip Neri, zwłaszcza ten ostatni – nazywany „Apostolem Rzymu”, wywarł bardzo istotny wpływ na rozwój tej formy.

Filip Neri, założyciel kongregacji filipinów, był osobowością złożoną, wymykającą się prostym schematom i jednoznacznym ocenom. Pochodzący z Florencji, zawdzięczał swemu rodzinnemu miastu wrażliwość na piękno, umiłowanie wolności, ale także poczucie humoru. Mistyk, który (wzorem św. Franciszka) zrezygnował z majątku, by świadczyć dzieła miłosierdzia, opiekował się chorymi i potrzebującymi. Poszukiwał nowego stylu duszpasterstwa, jego kazania głoszone na placach i w zaułkach Wiecznego Miasta gromadziły tłumy. Miłość do Rzymu (gdzie osiadł), ciszy katakumb, żarliwa pobożność, osobista skromność – wszystko to nie kazało mu odwrócić się od świata. Przeciwnie – jego nowy styl duszpasterstwa to pochwała kościoła radosnego, żywej wspólnoty nastawionej na pogłębianie życia duchowego. „Bóg jest radością” – głosi Filip, „radość umacnia serca i pomaga wytrwać w dobru. Jest drogą do doskonałości, najkrótszą i najpewniejszą”.

Założone przez niego przy kościele S. Girolamo della Carità oratorium (czyli dom modlitwy) rozrasta się, wzbogaca o stale nowych wyznawców. Spotykają się tam intelektualności, artyści, kupcy, mieszczenie, młodzież, by brać udział w rozważaniach nad Pismem Św., wykładach z historii kościoła, dysputach o sztuce i archeologii. Ale także w koncertach, przedstawieniach teatralnych i śpiewaniu laud. To była ulubiona muzyka Filipa Neri a two-

rzyli ją dla niego nierzadko wybitni, wysoko wykształceni kompozytorzy. Szczególnie silna więź łączyła go z Giovannim Animuccią, który uczestniczył wiele lat jako śpiewak w religijnych spotkaniach Congregazione dell' Oratorio. Swoje laudy ujął w dwa zbiory (1563, 1570), określił też ich charakter, a jest to „pewna prostota, która wydaje się pasować do miejsca modlitwy i mojego zamiaru, jakim było wyłącznie pobudzenie pobożności”.

Po śmierci Animuccii pojawiają się wciąż nowe drukowane edycje laud, wśród których szczególnie cenne są te z lat 80.–90. XVI w. wydawane przez Alessandra Gardane (Gardano), pochodzącego ze znanej weneckiej rodziny drukarzy. Nad ich zawartością muzyczną czuwał w pewnej mierze hiszpański śpiewak i kompozytor, Francisco Soto de Langa, muzyk z kapeli papieskiej, bliski współpracownik Congregazione dell' Oratorio. Z tych edycji pochodzi większość kompozycji prezentowanych na naszej płycie.

Odnajdziemy tu popularne wątki o charakterze moralistycznym czy wręcz pokutnym: napomnienia wzywające do poprawy życia (*Io vorrei mutar vita* – dialog ucznia i mistrza, lub *Giù per la mala via*), ale też ofiarowujące nadzieję na łaskę i miłosierdzie Stwórcy (*Amor senza misura*, *Aqua viva*). Obok tego laudy pochwalne (*Signor, Ti benedico*) czy też sławiące nieskończoną słodycz Jezusa (*O dolcezza*). Nie może zabraknąć typowo franciszkańskiego obrazu stajenki i adorujących Dziecię pasterzy (*Nell' apparir del Sempiterno Sole*). Ciekawą odmianę wprowadza neapolitańska kołysanka, wplatająca w czułe kwestie złowrogą zapowiedź cierpienia i śmierci.

Strona muzyczna tych laud poświadcza zamierzoną prostotę tej formy, przeznaczonej dla szerokiego grona wiernych. Zwrotkowe pieśni, często z refrenem, mają nieskomplikowaną akordową fakturę (3-, 4-głosową), melodię prostą i sugestywną, łatwą do zapamiętania, o symetrycznych frazach i licznych powtórkach. Ich atutem jest na ogół żywa, skoczna, pełna wigoru rytmika. Obok tego pojawiają się laudy ujmujące subtelnym liryzmem i urokiem śpiewnej, zmysłowej melodii (*O dolcezza* czy *Nell' apparir*). Wobec absolutnej prostoty materii muzycznej istotnego znaczenia nabiera koncepcja wykonawcza. Podkreśla umiejętnie klimat emocjonalny czy koloryt pewnych utworów poprzez dobór instrumentarium i zastosowanie improwizacji. Dość przywołać choćby nieublagane ostinato rytmiczne,

nadające laudzie *Giù per la mala via* atmosferę bliską pokutnym procesjom biczowników. *Amor senza misura* brzmi jak canzonetta, zaś *Al fin fa..* nabiera rysów monodii z echem.

Prawdziwą niespodzianką może być obecność na płycie pastorałki Józefa Zeidlera *O puer parvule*, a bardziej jeszcze fakt – iż tak doskonale wpisuje się ona w nastrój projektu. Ta czarująca miniatura zachwyca prostotą i elegancją, czytelną fakturą i znakomicie uchwyconą nutą ludową, wyraziście podkreśloną przez polsko-włoską (pełną świeżości) interpretację. „Niewinny” bezpretensjonalny szczebiot dziewczęcych głosów, skrzypce przywołujące klimat ludowego festynu – wszystko to wydaje się napisane jakby od niechcenia, a jest dziełem mistrza.

Ewa Obniska

Laudi Spirituali belong to the oldest repertoire of songs in the Italian language. Their provenance was linked to the new Franciscan spirituality. The new form of the *lauda* (song of praise) was solely of a devotional, not liturgical character. It was the music of the town, with the fraternities of *lauda* singers bringing together mostly craftsmen of different professions. Initially monophonic, the songs fairly quickly became polyphonic with varying degrees of sophistication, though they were never exceedingly 'learned'.

Devotional songs, in which sincerity of emotion took precedence over purely artistic merit, were perfectly harmonious with the ideas of the Counter-Reformation, which were promulgated at the Council of Trent (1545–1563).

An important contribution to the development of the *lauda* was made by Philip Neri, known as the 'Apostle of Rome'. He was the founder of the Congregation of the Oratory of Saint Philip Neri (Oratorians) as well as a mystic, and he searched for a new style of

ministry, praising a joyous church as a living community devoted to the deepening of spiritual life.

The Congregazione dell'Oratorio (the house of prayer), which he founded at the Church of San Girolamo della Carità in Rome, served as a meeting place for intellectuals, artists, burghers and young people. The singing of the *laude* was part of the daily practice at these gatherings. Most of the compositions featured on the present recording come from a collection of these songs which was published towards the end of the 1530s. These *laude* go a long way to demonstrating the simplicity of style that was characteristic of a genre meant for large congregations. Written in stanza form, often with a refrain, they have an uncomplicated chordal texture and ear-catching, evocative melodies, with many repetitions. The rhythms are mostly lively and full of vigour. Given the simplicity of the musical material, the style of performance is of utmost importance. It aptly brings out the emotional atmosphere and timbral colours in some of the works thanks to a fine selection of instruments and the use of improvisation.

Józef Zeidler's Christmas carol *O puer parvule* has been included on the recording because of its atmosphere, which fits in nicely with the other pieces. A charming miniature, it is notable for its simplicity, elegance, lucid textures and a cleverly projected folk flavour, distinctly highlighted by the combined Polish and Italian performing forces.

Ewa Obniska

1. Anonim (Rzym, XVI w.)

Anime affaticate et sitibonde

Libro delle Lodi Spirituali, Roma, Gardano 1589

2. Anonim (Rzym, XVI w.)

Signor Ti benedico

Libro delle Lodi Spirituali, Roma, Gardano 1589

3. Anonim (Rzym, XVI w.)

Io vorrei mutar vita

Maestro, et Discepolo

Libro delle Lodi Spirituali, Roma, Gardano 1589

4. Francisco Soto de Langa (1534–1619)

Nell'apparir del Sempiterno Sole

Giovanni Giovenale Ancina, Tempio Armonico della Beatissima Vergine, Roma, Mutij 1599

5. Anonim (Orazio Michi dell'Arpa ?, 1594/5–1641)

Ninna Nanna al Bambino Giesù, napoletana

Roma, Biblioteca Casanatense Ms. 2490

6. Anonim (Rzym, początek XVII w.)

Simphonia à tre

Roma, Codices Altaempisiani, Collectio Minor

7. Józef Zeidler (1744–1806)

Pastorella

Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie

8. Fabio Sebastiano Santoro (1669–1729)

Ave Maria doce me cantare

Fabio Sebastiano Santoro, Scola di Canto Fermo, Napoli, De Bonis 1715

9. Anonim (Rzym, XVI w.)

Qual fin fa, eco spiritual

Il quarto libro delle Laudi, Roma, Gardano 1591

10. Anonim (Rzym, XVI w.)

Amor senza misura

Libro delle Laudi Spirituali, Roma, Gardano 1589

11. Anonim (Rzym, XVI w.)

O dolcezza de gl' Angioli e di Santi

Il quarto libro delle Laudi, Roma, Gardano 1591

12. Anonim (Rzym, XVI w.)

Giù per la mala via

Libro delle Laudi Spirituali, Roma, Gardano 1589

13. Michael Praetorius (1571–1621)

Le Canarie

Terpsichore, Wolfenbüttel, 1612

14. Anonim (Rzym, koniec XVIII w.)

Vanità di vanità

Tekst - S. Filippo Neri,

Canzona, Poesia di Roma, Biblioteca della Congregazione dell'Oratorio

1. ANIME AFFATICATE ET SITIBONDE DUSZE ZMĘCZONE I SPRAGNIONE

Dusze zmęczone i spragnione
przyjdźcie jak fale żywe, gdy was zaprasza
prawdziwe Życie, gdzie odwieczne
pragnienie ugasić możecie.

Długie pragnienie natury, które zawsze
wypełniało moje gorące serce, i męki
nawet ogień nie wypalił a tylko przyjdźcie
do Żywej Wody.

Do Wody Żywej, z zapalem i chęcią
pokornie przybyła kobieta przy wiecz-
nym źródle
bo w jej źródle, tak dobrej
nie miała wody.

Do źródeł, wielu stawów i jezior
idą serca zagubione zamiast do Najwyż-
szego Dobra,
ale od niego pochodzi dobro coraz więk-
sze i większe,
co sprawia wasz zapal.

Zatem niech przyjdzie do słodkiej wody,
by wyczyścić

męty i ukochać wody Egiptu,
pójdzie drogą prostą i wejdzie na górę
kto pragnie źródła.

2. SIGNOR TI BENEDICO BŁOGOSŁAWIĘ CIĘ PANIE

Błogosławię Cię, Panie
Panie Twoją chwałę chcę wypowiedzieć
że wtedy gdy upadłem
pobiegłeś, aby mi pomóc;
O niewypowiedziana dobroci
która miałaś dla mnie zmiłowanie.

Mój dumny przeciwnik
wyniosły z moich szczątków
poranionych, że wygrał
i o mało co mnie zniszczył;
O rękę miłosierną i silną
która mnie wybrałaś od śmierci.

Śmierć była blisko
gdy olejem i winem
mnie obmyłeś i namaściłeś
i rany zawiązałeś;
O błogosławiona rękę
dobrego Samarytanina.

Olejem było słodkie uczucie
Twojej ojcowskiej piersi
winem czysta krew
która wypłynęła z zakrwawionego ciała;
O ogromie Miłosierdzia
dających łaskę wybaczenia.

Dziękuj moja duszo
za dłoń potężną i pobożną
która leczy wszystkie twe rany
i leczy wszystkie twoje bóle;
O języku, o zmysły, o serce
błogosławcie Pana.

**3. IO VORREI MUTAR VITA
DISCEPOLO ET MAESTRO
CHCIAŁBYM ZMIENIĆ ME ŻYCIE
UCZEŃ I MISTRZ**

uczeń
Chciałbym zmienić życie
już me serce żałuje
ale co ludzie powiedzą?

mistrz
Człowiek mądry powie dobrze
głupcy będą się śmiać
ale oni co ci zrobią?

uczeń
Opłaca się by wśród nich
był dziki i dumny
jaki jakiś obcy.

mistrz
Ale ty dołącz do dobrych
bądź w ich towarzystwie
a będziesz miał wielką radość.

uczeń
Powiedzą że jestem głupcem
i utracę przyjemności
które mógłbym mieć często.

mistrz
Skąd pochodzi ich szaleństwo
dać śmiertelnym rzeczom
duszę, która jest tak cenna.

uczeń
Ci właśnie ludzie, którzy tak odlegli
będą pogardzać bardzo
mówiąc chórem, że jestem święty.

mistrz
Tych chórów się boisz bardziej niż
poprzednio
nic z tym nie robisz
i nawet nie zaczynasz chcieć.

4. NELL'APPARIR
DEL SEMPITERNO SOLE
W BLASKU ODWIECZNEGO SŁOŃCA

W blasku Odwiecznego Słońca
które o północy bardziej świeci niż
w dzień
a tak samo jak w południe.

Śpiewają chwałę aniołowie w Niebie
i zasługują usłyszeć takie słodkie głosy
pasterze doglądający ich stad.

Udajmy się do skromnego Betlejem
rozmawiając w drodze: pójdźmy teraz
by zobaczyć ten wspaniały cud.

Tu znaleźli owinięte w pieluszki skromne
Dziecię z Józefem i Maryją
O błogosławione i cudowne miejsce.

5. NINNA NANNA AL BAMBINO GESU'
NINNA NANNA, DORMI FIGLIO,
DORMI AMORE
KOŁYSANKA DZIECIĄTKA JEZUS
LULAJŻE, LULAJŻE, ŚPIJ SYNKU,
ŚPIJ KOCHANIE

Za tym płaczem za tym głosem
tęskni niestety i pragnie go Krzyż
ale teraz jest to czas na sen
synku śpij i nie lękaj się
nadejdzie czas bólu
śpij Kochanie.

Lulajże, lulajże, śpij synku, śpij Kochanie

Synku śpij bo nadejdą lata
dorostania wśród zmartwień
teraz czas jest spania
przyjdzie czas umierania
wśród kar i męki i znużenia
Śpij radości.

Lulajże, lulajże, śpij synku, śpij Kochanie

Te powieki boskie
przeszyją kolczaste ciernie
a teraz na tej piersi
które z krzyża będzie miało łożę
śpij i nie płacz gorzko
Śpij mój Drogi.

Lulajże, lulajże, śpij synku, śpij Kochanie

To czoło które teraz jest spokojne
czerwoną krwią się będzie pocić
te stopy dziewięć razy
przetną ostre gwoździe
ten ból mi przesyje serce
Śpij Kochanie.

Lulajże, lulajże, śpij synku, śpij Kochanie

O jak zimno synku kochany
mogę Cię rozgrzać moim oddechem
mam dosyć mleka by Cię karmić
ale nie mam ubrania by Cię okryć
śpij przytulony do mojej piersi
Śpij Mój Boże.

Lulajże, lulajże, śpij synku, śpij Kochanie

7. PASTORELLA PASTORAŁKA

Och, mój mały
Śpij o Jezusie
śpij słodka nadziejo świata
li li li.

Przeznaczony dla milionów

delikatny chłopiec
Bóg Dziecina
li l i li.
Wyśpiewują piosenki
źrenice oczu
li l i li.

Ty jesteś słodszy ponad miód
pragniesz odpoczynku
delikatny chłopiec
boska dziecina
śpij słodka świata nadziejo
li li li.

9. QUAL FIN FA ECO SPIRITUALE JAK TO JEST ECHO DUCHOWE

Jak to jest z tymi, którzy podążają
za Bożą Miłością?
Kto zakończy moje cierpienie z miłości?

Więc w morzu miłości kto dobrze czyni
ten swoje serce napełnia bogactwem.

Dobrze czyń, ale jeśli zechce Miłość
kto to odrzuci?

Od miłości chce umrzeć moje serce
Więc w morzu miłości kto dobrze czyni
ten swoje serce napelnia bogactwem.

A jeśli umrę będzie przykro światu?

Daj mi serce spokojne jeśli możesz?

Dlaczego próbujesz odejść
choć nie wiesz gdzie jesteś.

Daj bym zniżył się do twoich stóp?

Uwolnij mnie wielka Miłości, nikt mnie
nie zatrzyma

Nikt już nie wierzy w moje umieranie
i moje przejście do Boga.

10. AMOR SENZA MISURA MIŁOŚĆ BEZ MIARY

Miłości bez miary
rozpal we mnie miłość

tak by wypełniła moje serce
Twoim czystym płomieniem.
Zstąp do nas z Nieba
i to śmiertelne ciało
ubierz, aby je uratować
i ciepło cierpieć i zimno
tak jak Ty, o Panie.

Byłeś zawsze ze mną
przez wiele lat jako pielgrzym
by pokazywać mi drogę
być blisko Ciebie tak
że bardziej już nie można.

O nieskończona Miłości
Sama wciąż mi się dajesz
jako nagroda i korona
by po kruchym życiu
osiągnąć pewne życie.

11. O DOLCEZZA DEGLI ANGIOLI O SŁODYCZY ANIOŁÓW

O słodczy aniołów i świętych
o słodki Jezu
Jezu słodczy umiłowanych wiernych
Jezu słodki Jezu.

O słodczy, która rozlewasz miłość
o słodki Jezu
Jezu, który otwierasz najtwardsze serca
Jezu słodki Jezu.

O słodczy, która ogarniasz każde-
go umiłowanego
o słodki Jezu
Jezu, który kruszysz każde oblodzone
serce
Jezu słodki Jezu.

Proszę Jezu rozerwij moje serce
o słodki Jezu
ponieważ Ciebie ponad wszystko kocham
i pragnę
Jezu słodki Jezu.

12. GIU' PER LA MALA VIA W DÓŁ ZŁĄ DROGĄ

W dół złą drogą
moja dusza idzie
Jeżeli nie będzie miała pomocy
wkrótce będzie martwa.

Diabeł oszukuje
swoją fałszywością
a świat go jeszcze zaprasza
by czynić nieprawość;
Jeśli ona nie ma pomocy
wkrótce będzie martwa.

Ucieknij się do Jezusa Chrystusa
który na krzyżu wisi
jeśli będziesz pokornie się modlił
Łaskę ci uczyni;
Jeśli ona nie ma pomocy
wkrótce będzie martwa.

Miej wiarę i nadzieję
która sprawi, że silny będziesz
nie może być zwyciężona
bez twojej woli;
Jeśli ona nie ma pomocy
wkrótce będzie martwa.

Najmocniejsza jest Łaska
niż jakkolwiek przeciwność
myśl także o śmierci
że wkrótce przybędzie;
Jeśli ona nie ma pomocy

wkrótce będzie martwa.
Rozważ trochę czym jest piekło
pełen kar
zobacz na nowo Raj
ze swą radością i zabawą;
Jeśli ona nie ma pomocy
wkrótce będzie martwa.

Idźcie więc drogą
którą Bóg pokazał tobie
chwaląc jedyne Boga
w sumie Trójcy
śpiewając Miłość, Miłość
Miłość najwyższego dobra.

14. VANITA' DI VANITA'
Vanità di vanità, ogni cosa è vanità
MARNOŚĆ NAD MARNOŚCIAMI
Marność nad marnościami,
wszystko marność

Jeśli używałbyś do woli
każdy rodzaj przyjemności
przy śmierci, cóż będzie?
wszystko jest marnością.

Marność nad marnościami,
wszystko marność

Jeśli miałbyś wszystkie skarby
bogactwa, srebro i złoto
przy śmierci, cóż będzie?
wszystko jest marnością.

Marność nad marnościami,
wszystko marność

Jeśli żyłbyś na tym świecie
zawsze radosny i bawiący się
przy śmierci, cóż będzie?
wszystko marność.

Marność nad marnościami,
wszystko marność

Więc hamuj twoje żądze
biegnij do Boga który jeszcze cię przyjmie
tego niech nigdy nie zabraknie
cała reszta jest marnością.

Marność nad marnościami,
wszystko marność

MECENASI KULTURY:

Dofinansowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Gmina Gostyń

Projekt współfinansowany
przez Samorząd
Województwa Wielkopolskiego

Powiat Gostyński

Gmina Piaski

Wielkopolska SKOK

Bank Zachodni WBK S.A.

MANN+HUMMEL Filtration
Technology Poland Sp. z o.o.
/dawniej WIX-FILTRON/

NETBOX PL Sp. z o.o.

Ardagh Group

Kaczmarek Malewo
Spółka Jawna

Fundacja ENEA

Spółdzielnia Mleczarska
w Gostyniu

Powiatowy Bank
Spółdzielczy w Gostyniu

Teriel Spółka z o.o.

Bank Polski

Fotografie: Adam Szopa, Damian Hejnowicz, Paweł Maćkowiak, Maciej Gerowski – NETBOX PL Sp. z o.o.

Opracowanie graficzne: Maciej Gerowski – NETBOX PL Sp. z o.o.

© 2017 – Stowarzyszenie Miłośników Muzyki Świętogórskiej im. Józefa Zeidlerera,
Święta Góra, Głogówko 1, 63-800 Gostyń, www.jozefzeidler.eu

© 2017 – DUX, www.dux.pl; 2017 – Netbox PL Sp. z o.o., www.netbox.com.pl